

ULKOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 26/2002 vp

Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Egyptin arabitasavallan välisen Euro—Välimeri-assosiaatiosopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 24 päivänä lokakuuta 2002 lähettänyt ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Egyptin arabitasavallan välisen Euro—Välimeri-assosiaatiosopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien mää-

räysten voimaansaattamisesta (HE 182/2002 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- linjanjohtaja Maria Serenius ja ulkoasiainneuvos Heikki Hannikainen, ulkoasiainministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Luxemburgissa 25 päivänä kesäkuuta 2001 allekirjoitetun Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Egyptin arabitasavallan välisen Euro—Välimeri-assosiaatiosopimuksen. Sopimus on jaetun toimivallan sopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltioiden ja osittain yhteisön toimivaltaan. Sopimuksen perustana on vuonna 1995 hyväksytyllä Barcelonan julistuksella käynnistetty Euro—Välimerikumppanuus Euroopan yhteisön, sen jäsenvaltioiden ja kahdentoista Välimeren alueen kumppanin kesken (Algeria, Egypti, Israel, Jordania, Kypros, Libanon, Malta, Marokko, Syyria, Tunisia ja Turkki sekä palestiinalaishallinto). Kumppanuuden päämääränä on edistää alueen rauhaa

ja turvallisuutta sekä kehittää keskinäistä kauppaa ja taloussuhteita. Sopimuksella käynnistetään säännöllinen poliittinen, taloudellinen ja yhteiskunnallinen vuoropuhelu sopimuspuolten välillä. Johtavana kauppapoliittisena tavoitteena on Maailman kauppajärjestön sääntöjä noudattavan vapaakauppa-alueen asteittainen perustaminen. Myös maataloustuotteiden ja palvelujen kauppaa on tarkoitus vapauttaa. Sopimuspuolet sitoutuvat laaja-alaiseen yhteistyöhön, jonka piiriin kuuluvat muun muassa tulliasiat, energia, tiede, koulutus, tietoyhteiskunta, liikenne, ympäristö, kuluttajansuoja sekä rahanpesun, huumorikollisuuden ja terrorismin torjunta. Sopimus käynnistää myös siirtolaisuuden hallintaan liittyvän vuoropuhelun ja sisältää takaisi-

nottovelvoitteen. Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen omien hyväksymismenettelyjensä loppuunsaattamisesta. Voimaan tullessaan sopimus korvaa Brysselissä 18 päivänä tammikuuta

1977 Euroopan yhteisöjen ja Egyptin välillä allekirjoitetun yhteistyösopimuksen. Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samankaltaisesti sopimuksen kanssa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Euroopan yhteisön tavoitteena Välimeren alueella on varmistaa rauhanomainen kehitys sekä edistää vakautta ja myönteistä taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä. Valiokunta pitää tärkeänä, että yhteisön Välimeri-strategia pyrkii luomaan uuden ulottuvuuden suhteisiin Euroopan ulkopuolisten Välimeren maiden kanssa ja tukemaan poliittista, taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä ja kumppanuutta Euroopan yhteisön, sen jäsenvaltioiden ja kahdentoista Välimeren alueen kumppanin kesken. Euroopan yhteisö on varannut rahoituskaudelle 2000—2006 5,35 miljardia euroa lahja-apua, ja Euroopan investointipankki on varannut 7,4 miljardia euroa lainapääomaa Välimeren alueen valtioita varten. Valiokunta korostaa, että strategialla on tarkoitus tukea myös Lähi-idän rauhanprosessia.

Tämän esityksen kohteena oleva Egyptin assosiaatiosopimus on kuudes uuden Välimeri-strategian puitteissa Euroopan ulkopuolisen Välimeren maan tai viranomaisen kanssa allekirjoitettu sopimus. Assosiaatiosopimukset Tunisian, Marokon, Israelin ja Jordanian kanssa ovat jo tulleet voimaan. Kumppanuuden tarkoituksena on edistää alueen rauhaa ja turvallisuutta ja kehittää keskinäistä kauppaa ja taloussuhteita. Valiokunta pitää tärkeänä, että näiden sopimusten perustana ovat ihmisoikeuksien ja kansanvallan kunnioittaminen.

Sopimus vahvistaa tavaroiden, palvelujen ja pääomien kaupan asteittaisen vapauttamisen

edellytykset. Tavoitteena on vapaakauppa-alueen perustaminen enintään 12 vuoden (eräiden ajoneuvojen osalta poikkeuksellisesti 15 vuoden) pituiseen siirtymäkauden aikana. Egyptin teollisuustuotteiden vapaa pääsy Euroopan yhteisön alueelle toteutuu heti sopimuksen tullessa voimaan, Euroopan yhteisöstä peräisin olevien teollisuustuotteiden tullien aleneminen tapahtuu sopimukseen kirjatussa aikataulussa. Myös maataloustuotteiden sekä palvelujen kauppaa pyritään asteittain vapauttamaan.

Euroopan yhteisö on Egyptin suurin kauppakumppani. Egyptin viennistä 40 prosenttia suuntautuu Euroopan yhteisöön ja 34 prosenttia tuonnista tulee yhteisöstä. Yhteisön ja Egyptin välisen kaupan asteittainen vapauttaminen vahvistaa yhteisön jäsenvaltioiden kilpailuasemaa suhteessa kolmansiin maihin. Suomen ja Egyptin välinen kauppa on esityksen mukaan ylijäämäistä Suomelle. Viennin arvo ylitti miljardi markkaa vuosina 1998—2000, mutta laski vuonna 2001 946 miljoonaan markkaan. Lasku johtui puutavaran ja matkapuhelimien viennin vähentymisestä. Perinteisesti puolet Suomen viennistä on ollut puutavaraa. Matkapuhelimien vienti on viime vuosina noussut noin 20 prosenttiin. Tuonti Egyptistä on 1990-luvulla ollut vain muutamia kymmeniä miljoonia markkoja vuodessa liikkuen viime vuosina 50 miljoonan markan paikkeilla. Tärkein tuontitavara on ollut alumiini, joskin vuosivaihtelut ovat olleet suuria. Lisäksi on tuotu mattoja, vaatteita sekä hedelmiä ja kasviksia.

Egyptin ympäristöongelmat ovat esityksen mukaan vakavia. Valiokunta korostaa ympäristönsuojelun tärkeyttä yhteistyössä Egyptin kanssa. Vain noin 5 prosenttia Egyptin pinta-alasta

on asumiskelpoista ja Niilin suistoalueen asukastiheys on maailman korkeimpia. Sopimuksessa on ympäristöyhteistyön tavoitteiksi asetettu ympäristön tilan heikkenemisen ehkäisy, sen saastumisen hallinta ja luonnonvarojen järkevän käytön varmistaminen kestävän kehityksen takaamiseksi. Sopimuksessa mainittuja yhteistyökohteita ovat aavikoituminen, Välimeren saastumisen ehkäisy, vesivarojen hallinta, energiahuolto, jätehuolto, maaperän suolapitoisuuden lisääntyminen, arkojen rannikkoalueiden ympäristöasiat, teollisuuden ympäristövaikutukset ja teollisuuslaitosten turvallisuus, maatalouden vaikutus maaperän ja veden laatuun sekä ympäristökasvatus ja -tietoisuus.

Sopimus sisältää määräyksiä koulutusyhteistyöstä, jossa erityistä huomiota kiinnitetään valiokunnan mielestä aivan oikein naisten pääsyyn korkea-asteen yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen. Sopimuksessa korostetaan sopimuspuolten alueella laillisesti oleskelevien työntekijöiden tasapuolista kohtelua. Yhteiskunnallista vuoropuhelua on tarkoitus käydä erityisesti siirtolaisyhteiskunnissa vallitsevista olosuhteista, siirtolaisuudesta, laittomasta maahanmuutosta ja sopimuspuolten kansalaisten tasa-

vertaista kohtelua edistävistä toimista. Valiokunta pitää aktiivista vuoropuhelua näistä kysymyksistä erittäin tarpeellisena ja ajankohtaisena. Valiokunta korostaa, että sopimuksen täytäntöönpanossa on kiinnitettävä erityistä huomiota naisten aseman parantamiseen yhteiskunnallisessa ja taloudellisessa kehityksessä Egyptissä. Tämä on tärkeää ottaen huomioon muun muassa UNDP:n uusimman arabimaita koskevan tutkimuksen, jonka mukaan arabimaailma on luopunut väestönsä toisen puolikkaan luovuus- ja tuottavuuspotentiaalista.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy Luxemburgissa 25 päivänä kesäkuuta 2001 tehdyn Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Egyptin arabitasavallan välisen Euro—Välimeri-assosiaatiosopimuksen ja

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 19 päivänä marraskuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Liisa Jaakonsaari /sd
vpj. Henrik Lax /r
jäs. Ulla Anttila /vihr
Antti Kalliomäki /sd
Tarja Kautto /sd
Antero Kekkonen /sd

Outi Ojala /vas
Kalevi Olin /sd
Sirpa Pietikäinen /kok
Hannu Takkula /kesk
Martti Tiuri /kok
Ben Zyskowitz /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Raili Lahnalampi.